

Ümnisə xanım 1902-ci il oktyabr ayının 9-da anadan olmuşdur. 1929-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin tibb fakültəsini bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1926-cı ildə təhsil aldığı ali məktəbin oftalmologiya kafedrasında, ordinator vəzifəsindən başlamış, 1932-ci ildə assistent, 1933-cü ildə isə dosent vəzifəsinə seçilmişdir.

1935-ci ildə onun "dosent" elmi adı təsdiq edilmişdir. 1936-cı ildə "Göz billurunun qazanılma çıxığı" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, "oftalmologiya" ixtisası üzrə tibb elmləri doktoru-alimlik dərəcəsi almışdır. Həyatını həmişəlik olaraq oftalmologiya kafedrasına bağlayan Ümnisə xanımın professor elmi adı 1943-cü ildə təsdiq edilmiş və o, 1945-ci ildə işlədiyi kafedranın müdiri vəzifəsinə seçilərək ömrünün sonuna qədər həmin kafedraya rəhbərlik etmişdir.

Deyərlər, Albert Eynşteynin gözlərində qeyri-adi parıltı varmış, heç bir fotoaparat, kinokamera o şövqü, parıltını kağıza və lentə fiksə edə bilməyib. Bunu, ona görə yazdım ki, Ümnisə xanımın üzündə qeyri-adi nur var idi. O, otağa daxil olanda, otaq işıqlanırdı. Fotoşekillərdə o nurun cüzi bir hissəsi qalırdı. Qeyd edək ki, bu dövrdə adı çəkilən kafedra 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetindən ayrılaraq, müstəqil fəaliyyətə keçmiş və Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Universiteti) fəaliyyət göstərirdi.

Ümnisə xanım əmək fəaliyyətinə başladığı illərdə Azərbaycanda epidemioloji vəziyyət olduqca gərgin idi. Respublikada malyariya və traxoma kimi infeksiyon xəstəlikləri geniş yayılmışdı. Təbii ki, Ümnisə

xanım ixtisası ilə əlaqədar əsas qüvvə və bacarığını görmə orqanlarının infeksiyon xəstəliyi olan traxomanın müalicə və profilaktikasına sərf edirdi. O, İkinci Dünya Müharibəsi illərində kafedraya rəhbərlik etməklə yanaşı, Bakı şəhərində təşkil edilmiş oftalmologiya hospitalında məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərirdi və yaralıların görmə orqanlarının zədələnmələrinin müalicəsində fəal iştirak edirdi.

Professor Ü.Musabəyova görkəmli alim, həkim, müəllim və ictimai xadim kimi respublikada hüsn-rəğbət qazanmışdı. O, Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı seçilmiş, bir çox orden və medallarla təltif edilmiş, ona əməkdar elmi xadimi adı verilmişdir.

Ömrü boyu oftalmologiyanın nəzəri və praktik problemləri üzrə elmi tədqiqatlarla məşğul olan, hipertoniya xəstəlikləri və hamiləlik zamanı görmə orqanında törənən ağrılaşmaların tədqiqi ilə də məş-

ğul olunmuş, bir sıra tədqiqatlarını isə görmə siniri zədələnmələrinin klinikası və müalicəsinə həsr etmişdir. Onun gözünnə akkomodasiya qabiliyyətinin tədqiqinə həsr etdiyi tədqiqat işləri görmə orqanının fiziologiyası sahəsinə əsaslı yeniliklər gətirmişdir. Ümnisə xanım çap edilmiş 200-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən, Azərbaycan dilində ilk "Göz xəstəlikləri" dərsliyinin, traxomanın diaqnostika, müalicəsi və profilaktikasına həsr olunmuş metodik vəsaitin "Refraksiya, akkomodasiya və optik linsaların təyini", "Hamiləlik pata-

SSRİ Sülh Müdafiə Komitəsinin Xarici Ölkələrlə Əlaqə Cəmiyyətinin, Sovet Qadınları Komitəsinin üzvi olmuş, bu komitələrin üzvi kimi dəfələrlə ABŞ, Yaponiya, Kanada, Vyetnam, Norveç, İsveçrə, Fransa, Böyük Britaniya, Kuba və digər ölkələrə ezam edilməsi, həmin ölkələrdə dünya xalqları arasında sülh və əməkdaşlığın təbliğinə həsr edilmiş çıxışlar etmişdir. Bu sahədəki fəaliyyətinə görə Ümnisə xanım Ümumdünya Sülh Müdafiə Komitəsinin Fəxri Fərmanları ilə təltif edilmişdir. O, 5-ci və 6-cı SSRİ Ali Sovetinin deputatı se-

də yaşamaq hüququndan məhrum edilmişdir. Bizim fikrimizdə, Ümnisə xanımın bu şəraitdə elm və təhsil sahəsində fədakarlığına çalışması, onun Vətəninə və xalqına nə dərəcədə bağlı olduğunu göstəricisidir.

Ümnisə xanım okeanda üzən böyük aysberq idi. Bu aysberqin zirvəsi oftalmologiya elminin bütün üfuqlərindən görünərsə də, onun özü olduğundan qat-qat böyük imiş.

Ümnisə xanım düzlük sevən və sözbütöv şəxsiyyət idi. 5-6 il sonraya verdiyi sözün üstündə durdu.

Ümnisə xanım çox böyük alim idi. Son iyirmi ildə dörd ildən bir dünyanın müxtəlif ölkələrində çağırılan Asiya və Avropa ölkələri oftalmoloqlarının ümumi konqresində həmişə sovet elmi nümayəndə heyətinə başçılıq etmişdir.

Ümnisə xanımı sevərdilər. Ümnisə xanımdan soruşardılar, Ümnisə xanıma həsəd aparardılar, Ümnisə xanımla hesablaşardılar. Professor Ümnisə xanım Musabəyovanın ən mühüm xidmətlərindən biri də respublikamız üçün oftalmoloji elmi kafedraların hazırlanması olub. Onun rəhbərliyi altında 3 doktorluq, 12 namizədlik dissertasiyası müdafiə olunmuşdur. O, çox etibarlı, xalqını sevən, qayğıkeş ana, həyat yoldaşı, yaxşı həkim və alim idi.

Professor Ümnisə xanım Musabəyova görkəmli alim, həkim, müəllim və ictimai xadim kimi respublikada böyük hörmət qazanmışdır.

Əyyub Məmmədov,
tibb elmləri üzrə fəlsəfə
doktoru Respublikanın
əməkdar həkimi, Nyu-York
Elmlər Akademiyasının
həqiqi üzvü

Təkrarsız və əvəzolunmaz Ümnisə xanım

logiyalarını müşayət edən göz xəstəlikləri" monoqrafiyalarının müəllifidir.

Ümnisə xanım "Vestnik oftalmologiyi" jurnalının, "Azərbaycan Tibb jurnalı"nın, Azərbaycan SSR Səhiyyə Nazirliyi Elmi-Tibbi jurnalının üzvü olmuş, 1997-ci ildə ömrünün sonuna qədər Azərbaycan Oftalmologiya Cəmiyyətinin sədri və SSRİ Oftalmologiya Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin üzvi olmuşdur.

O, oftalmologiya üzrə müxtəlif xarici ölkələrdə keçirilən çoxsaylı Beynəlxalq Elmi Konqres və konfranslarda iştirak edərək, dərin məzmunlu məruzələr etmişdir. Ümnisə xanım 1960-cı ildə Tunisdə keçirilən Beynəlxalq Konqresdə belə konqreslərin təşkili üzrə daimi komissiyaya üzv seçilmişdir.

Ümnisə xanım elmi-pedaqoji və həkimlik fəaliyyəti ilə yanaşı, ölkənin ictimai-siyasi həyatında da böyük fəallıq göstərmişdir. O,

çilmişdir.

Ümnisə xanım Musabəyovanın nümunəvi elmi və pedaqoji fəaliyyəti dövlət orqanlarının da diqqətindən kənar qalmamışdır. O, Lenin Ordeni və müxtəlif medallarla təltif edilmiş, 1951-ci ildə "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür. O, 1967-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvi seçilmişdir.

Bütün bunlarla yanaşı, Ümnisə xanımın həyat yolu heç də asan olmamışdır. Keçən əsrin 30-cu illərində Sovet İttifaqında həyata keçirilən repressiyalar Ümnisə xanımın ailəsinə öz təsirini göstərmişdir. Onun həyat yoldaşı Azərbaycanda elmi dermatovenerologiyanın banilərindən biri-professor İbrahimzadə həmin illərdə saxta ittihamlarla həbs edilərək, uzun müddət Sibire sürgün edilmiş, sürgün müddətinin başa çatdığı 1946-cı ildən 1948-ci ilə kimi, Bakı şəhərin-